

Vernieuwend *euregionaal* Verbinden: aanbevelingen voor coalitie-akkoord Provinciale Staten 2023-2027

Bijgaand document betreft een analyse van de Stichting Geen Grens. De Stichting beoogt om grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio te bevorderen. De Stichting heeft de programma's van de politieke partijen, die deelnemen aan de Provinciale Verkiezingen Limburg 2023 bekeken op hun aandacht voor grensoverschrijdende samenwerking tussen Limburg enerzijds en de Duitse, Waalse en Vlaamse grensgebieden anderzijds. De Stichting heeft de onderscheiden politieke partijen al in november 2022 *suggesties* doen toekomen omtrent grensoverschrijdende samenwerking. Dit, om de partijen van ideeën te voorzien over dit onderwerp (zie bijlage 1). Vervolgens is er een analyse gemaakt van de vastgestelde programma's van de deelnemende politieke partijen aan de verkiezingen in maart 2023 omtrent grensoverschrijdende activiteiten (zie bijlage 2).

Op grond daarvan doen wij de volgende aanbevelingen, waarvoor een groot draagvlak bestaat zowel in de samenleving als bij de respectievelijke partijprogramma's.

1. Grensoverschrijdende bestuurlijke structuren

- Om werk te maken van grensoverschrijdende samenwerking, is het raadzaam om de coördinatie van Euregionale activiteiten te beleggen bij één gedeputeerde. Hiermee krijgt Euregionale samenwerking zowel (h)erkenning als een gezicht. Publiceer in dit verband jaarlijks een verslag over de stand van zaken met betrekking tot Euregionalisering.
- Er wordt onderzocht in hoeverre de bilaterale samenwerking tussen de beide provincies Limburg (inclusief de gemeenten) kan worden vormgegeven c.q. geïntensiveerd. Denk hierbij aan themadagen over onderwijs, cultuur, milieu en arbeidsmarkt.
- Er wordt gestreefd naar een jaarlijkse ontmoeting tussen de parlementariërs van de onderscheiden regio's. Het Limburgs Parlement neemt daartoe het initiatief.

2. Grensoverschrijdende arbeidsmarkt

- Blijf de zeer succesvolle Grensinfopunten en de Servicepunten Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling ondersteunen.
- Laat de grensinfopunten jaarlijks, ten behoeve van de te voeren lobby door GS in Den Haag en Brussel, de belangrijkste knelpunten van grenswerkers (mét mogelijke oplossingen) aanleveren.

3. Grensoverschrijdend openbaar vervoer

Essentieel voor het ontsluiten van Limburg is de verbetering van het grensoverschrijdend vervoer. Veel partijen voelen hier de noodzaak van en suggereren dan ook om op relatief korte termijn de volgende verbindingen te realiseren:

- Een betrouwbare moderne Arriva-drielandentrein tussen Luik-Maastricht-Heerlen en Aachen. Te realiseren in 2025. Deze trein moet tevens goed aansluiten op de Nederlandse, Duitse en Belgische IC-treinen.
- Elektrificatie van het traject Hamont-Achel-Weert. De eerste trein zou in 2025 al moeten rijden.
- Een (tram)busverbinding tussen Sittard-Geleen-Stein en Maasmechelen-Genk-Hasselt, ook te realiseren in 2025 in samenwerking met de Vlaamse Lijn.

4. Onderwijs, buurtalen en de Euregio

- Er dient een programma c.q. subsidielijn (buurtaalfunctionaris) Euregionalisering Limburgs onderwijs te komen. Dit in samenwerking met EMR Lingua, de lerarenopleiding Fontys en de onderwijskoepels (waaronder LVO, SVOPL, SOML, OGVO, etc.).
- Het vak Duits dient veel nadrukkelijker gepromoot te worden en wellicht in elke Limburgse brugklas verplicht gedoceerd.
- Samenwerking op het gebied van onderwijs (stages, uitwisseling) tussen de instellingen voor hoger onderwijs in de MAHLL-steden verdient veel meer aandacht in verband met de provincie als kennisregio. Dit is breder dan alleen de fixatie op de Einsteintelecoop.

5. Natuur en milieu: een grensoverschrijdend thema

- Vraagstukken over natuur en milieu houden niet op bij de grens. Zorg voor een structureel bestuurlijk overleg met de partners in Duitsland en België met betrekking tot (mogelijke) problemen c.q. rampen op het gebied van natuur en milieu. Thema's in dit structurele overleg zijn onder andere water(overlast), verontreiniging, veiligheid kerncentrales en milieuvervuiling.
- Faciliteer natuur- en milieuorganisaties om met Belgische en Duitse organisaties en verenigingen samen te werken aan grensoverschrijdende projecten. Naast de bovengenoemde bestuurlijke afstemming bevordert dit de grensoverschrijdende interactie tussen maatschappelijke partijen.

6. Culturele samenwerking over de grens

- Het is zinvol om via Burgerkracht Limburg, het Limburgse Huis van de Kunsten en het Huis van de Sport, verenigingen, scholen en stichtingen in staat te stellen om voor grensoverschrijdende activiteiten subsidies te verwerven.
- Organiseer jaarlijks - samen met Belgisch Limburg - op de Limburgdag 19 april een themadag. Te beginnen in 2024 met de culturele samenwerking tussen beide Limburgen.
- Ondersteun de promotie van de Euregio via onder andere het Schritt-Macher-Festival en het Euregion Film Forum.
- Neem het voortouw in het ontwikkelen van een Euregionale Cultuur Agenda.
- Initieer de totstandkoming van een Euregionale Museum Kaart.

Aanbevelingen/suggesties voor de verkiezingsprogramma's Provinciale Staten Limburg 2023-2027

Vernieuwend *euregionaal* Verbinden: aanbevelingen voor de verkiezingsprogramma's Provinciale Staten 2023-2027

De Provinciale Statenverkiezingen staan weer voor de deur, maart 2023. De partijprogramma's worden geschreven en de stichting Geen Grens, die zich inzet voor het intensiveren van contacten en samenwerkingsverbanden in de Euregio, roept u daarbij op aandacht te besteden aan grensoverschrijdende activiteiten in de Euregio.

Uitgaande van het door *alle* Limburgse partijen onderschreven collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden 2019-2023', formuleren wij een aantal nieuwe voorstellen voor 'vernieuwend *euregionaal* verbinden 2023-2027'. Gezien onze doelstellingen richten wij ons vooral op die onderwerpen die van belang zijn voor het versterken van de sociaal-culturele cohesie met de beide buurlanden.

Het gaat dan om:

- grensoverschrijdende bestuurlijk structuren
- grensoverschrijdend werken, wonen en studeren
- grensoverschrijdend ontmoeten van burgers en hun organisaties
- grensoverschrijdend openbaar vervoer
- grensoverschrijdend onderwijs, sport en cultuur
- grensoverschrijdende aspecten van milieu en natuur

Thema 1: grensoverschrijdende bestuurlijke structuren

Voorstellen voor 2023-2027

- a. Er wordt onderzocht in hoeverre de bilaterale samenwerking tussen de beide provincies Limburg (inclusief de gemeenten) kan worden vormgegeven. Denk hierbij aan themadagen over onderwijs, cultuur, milieu en arbeidsmarkt.*
- b. Er wordt gestreefd naar een jaarlijkse ontmoeting tussen de parlementariërs van de onderscheiden regio's. Het Limburgs Parlement neemt daartoe het initiatief.*

Thema 2: grensoverschrijdend werken, wonen en studeren

Voorstellen voor 2023-2027

- a. Blijf de succesvolle grensinfopunten ondersteunen.*
- b. Laat ITEM inzake nieuwe sociale en fiscale wetgeving vroegtijdig een grenseffectrapportage uitvoeren. Laat ITEM ook halfjaarlijks een kort en beknopt overzicht aanleveren van de knelpunten en mogelijke oplossingen, waarmee de grenswerkers en hun werkgevers geconfronteerd worden.*

Thema 3: grensoverschrijdend ontmoeten van burgers en hun organisaties

Voorstellen voor 2023-2027

Het is zinvol om via Burgerkracht Limburg, het Limburgse Huis van de Kunsten en het Huis van de Sport verenigingen, scholen en stichtingen in staat te stellen om voor grensoverschrijdende activiteiten subsidies te verwerven.

Thema 4: grensoverschrijdend openbaar vervoer

Voorstellen voor 2023-2027

- a. Er dient in 2025 elke 30 minuten een betrouwbare moderne Arriva-drielandentrein te rijden tussen Luik-Maastricht-Heerlen en Aachen. Deze trein sluit goed aan op de Nederlandse, Duitse en Belgische IC-treinen.*
- b. In 2025 dient de eerste trein Hamont-Achel-Weert te rijden.*
- c. In samenwerking met de Vlaamse LIJN rijdt er in 2024 een trambus Maastricht-Hasselt en een trambus tussen Sittard-Geleen-Stein en Maasmechelen-Genk-Hasselt.*

Thema 5: grensoverschrijdend onderwijs, sport en cultuur

Voorstellen voor 2023-2027

- a. Er dient een provinciaal programma c.q. subsidielijn (buurtaalfunctionaris) euregionalisering Limburgs onderwijs te komen. Dit in samenwerking met EMR Lingua en de lerarenopleiding Fontys en de onderwijskoepels (LVO, SVOPL, SOML, OGVO enz.).*
- b. Het vak Duits dient in elke Limburgse brugklas gedoceerd te worden.*
- c. Elke Limburgse school onderhoudt structurele contacten met een Duitse en/of Belgische school. De mogelijkheden om aan de andere kant van de grens te studeren c.q. naar school te gaan worden actief gepromoot.*
- d. Het Limburgse Huis van de Kunsten en het Huis van de Sport stimuleren verenigingen, scholen en stichtingen om grensoverschrijdend samen te werken.*

Thema 6: grensoverschrijdende aspecten van milieu en natuur

Voorstellen voor 2023-2027

- a. Neem in uw programma op dat er altijd overleg plaats vindt over ruimtelijke ordeningsprojecten aangaande milieu en natuur.*
- b. Faciliteer heemkundeverenigingen en natuur- en milieuorganisaties om samen met Belgische en Duitse organisaties en verenigingen te werken aan grensoverschrijdende projecten.*

Bijlage 2

Analyse van de partijprogramma's over grensoverschrijdende samenwerking

Op basis van de ingediende partijprogramma's met betrekking tot de PS Verkiezingen 2023 hebben wij deze op zes thema's geëvalueerd, te weten:

- a. Openbaar vervoer over de grens;
- b. Euregionale arbeidsmarkt & diploma's;
- c. Onderwijs & buurtalen;
- d. Culturele samenwerking met de bureaus;
- e. Natuur en milieu over de grens;
- f. Veilige grenzen.

a. Openbaar vervoer over de grens

Een zeer groot aantal politieke partijen (16) besteedt aandacht aan het thema openbaar vervoer over de grens. Over het nut om Limburg te 'ontsluiten' of te wel beter te verbinden met de buurlanden is iedereen het eens. Er is grote unanimiteit over een aantal grensoverschrijdende OV-verbindingen uit oogpunt van vitaliteit, leefbaarheid, studeren en werken over de grens enz. Niet alleen interregionaal doch ook internationaal. Veertien van de twintig deelnemende partijen besteden aandacht aan openbaar vervoer over de grens.

50PLUS	Zorgen voor betere treinverbindingen in de Euregio ook naar Aken, Luik en Hasselt.
BBB	De huidige treinverbindingen met onze buurlanden België en Duitsland zijn wat ons betreft onvoldoende. Er dient gestreefd te worden naar de komst van een betrouwbare drielandentrein tussen Luik, Maastricht, Heerlen en Aken die goed aansluit op de Nederlandse, Belgische en Duitse intercitytreinen. In samenwerking met de Vlaamse vervoersorganisatie De Lijn streven we naar de realisatie van een (tram)busverbinding tussen enerzijds Maastricht en Hasselt en anderzijds tussen Sittard-Geleen, Stein, Maasmechelen, Genk en Hasselt.
CDA	Wij willen dat de Provincie bij het Rijk blijft lobbyen voor de internationale treinverbinding Luik-Maastricht-Aken, Eindhoven-Venlo-Düsseldorf, Den Haag-Eindhoven-Heerlen-Aachen en Weert-Hamont-Antwerpen.
Christen Unie	Goede internationale verbindingen, zoals hogesnelheidslijnen naar Luik en Aken, moeten het ook aantrekkelijk maken om over de grens te werken en kunnen de euregionale arbeidsmarkt bevorderen. Inzet op goede nationale en internationale treinverbindingen. Ook moet ingezet worden op verbetering van de treinverbindingen Maastricht-Aken en Eindhoven-Venlo-Düsseldorf, en elektrificatie van de Maaslijn.
D66	D66 vindt de elektrificatie van de Maaslijn veel te lang duren en wil daarom blijven inzetten op een snellere elektrificatie van de Maaslijn. Hoewel we vinden dat het Rijk hierbij aan de lat staat, zijn wij ook als provincie bereid om hierin extra te stimuleren als dat versnelling oplevert. We willen het aantal

	hoogwaardige grensoverschrijdende OV-verbindingen uitbreiden. Bijvoorbeeld in de vorm van een Limburgliner van Weert naar Maaseik, en daarnaast inzetten op een busverbinding van Hasselt naar Sittard, via Genk en Maasmechelen. Daarom zet D66 in op meer en betere grensoverschrijdende treinverbindingen die aansluiten op de hogesnelheidslijnen in Aachen, Düsseldorf en Liège.
Forum voor Democratie	Voorrang bij de budgettering van grensoverschrijdend openbaar vervoer. Extra aandacht voor OV-verbindingen met Duitsland en België.
Groen Links	De Provincie neemt het voortouw in regionaal grensoverschrijdend OV-overleg met de Belgische en Duitse overheden.
Ja21	Inzetten op een infrastructuuragenda met Noordrijn-Westfalen en het Vlaams Gewest om betere aansluitingen met België en Duitsland te realiseren en treinverbinding Weert-Antwerpen realiseren.
Omzien!	Om ervoor te zorgen dat deze grenswerkers probleemloos hun werk kunnen blijven doen is het noodzakelijk dat er goede Europese afspraken worden gemaakt. Daar hoort ook uitstekend grensoverschrijdend openbaar vervoer bij.
Partij voor de Dieren	Limburg zet zich in voor betaalbare, duurzame en snelle nationale en euregionale treinverbindingen, zoals bijvoorbeeld de drielandentrein met Aken en Luik, de lijn Hamont-Weert en de intercity Eindhoven-Heerlen-Aken.
PvdA	Betere verbindingen: Investeer in betere internationale treinverbindingen via onze regio, aangevuld met betere Euregionale snelbusverbindingen tussen de steden in de Euregio.
PVV	Gezien onze ligging is de bereikbaarheid tussen het westen en zuiden een belangrijke schakel, maar ook over onze landsgrenzen heen, als een economische brug tussen Duitsland en België bijvoorbeeld.
SP	De aandacht moet juist liggen bij goede (internationale) treinverbindingen, zoals bijvoorbeeld een intercity op de Maaslijn (traject Roermond – Nijmegen) en trajecten Weert - Hamont en Heerlen - Aken. Openbaar vervoer met omliggende regio's in Duitsland en België wordt uitgebreid en het kaartstelsel wordt afgestemd op reizen van en naar België en Duitsland. Intercity-verbindingen tussen de grote steden worden doorgetrokken naar grote steden in onze buurlanden.
VVD	Voor de leefbaarheid en vitaliteit van Zuid-Limburg moet worden gestreefd naar twee keer per uur een drielandentrein tussen Luik, Maastricht, Heerlen en Aken. Om een volgende stap te kunnen zetten moeten we ook inzetten op grensoverschrijdende treinverbindingen tussen Eindhoven - Weert - Antwerpen en een directe verbinding van Maastricht-Luik-Brussel. Daarnaast zetten we ook in op busverbindingen over de grens.

b. Euregionale arbeidsmarkt en diploma's

Een aantal 'grote' politieke partijen besteedt aandacht aan het thema de Euregionale arbeidsmarkt en diploma's. Er wordt gewezen op de kansen. De urgentie om grenswerkers te faciliteren en hun problemen op te lossen wordt erkend. Grensoverschrijdende stages, buurtalen en diploma-erkenning zijn belangrijk. Dat de VVD streeft naar harmonisering is opmerkelijk. Vaak wordt er in problematische zin gesproken over grenswerken.

BBB	Limburg moet intensief samenwerken met de aangrenzende Duitse deelstaten en Belgische provincies, zowel op het vlak van scholing als op het vlak van grensarbeid.
CDA	En waar nodig en mogelijk is het van belang dat de provincie afstemt met buurlanden waar hobbels liggen voor de internationale arbeidsmarkt, opdat deze worden weggenomen. Bovendien moet de internationale infrastructuur verbeteren zodat mensen zich makkelijker van en naar hun werk kunnen

	verplaatsen. Tenslotte, moet de bureaucratie verminderd worden zodat de stap naar Limburg makkelijker gezet wordt.
Christen Unie	De euregionale arbeidsmarkt biedt kansen, ook voor jongeren. In het onderwijs moet aandacht zijn voor het Duits en Frans, internationale stages en opleidingen in het buitenland moeten gestimuleerd worden. Projecten die het werken over de grens eenvoudiger maken moeten worden gestimuleerd, waaronder dat sprake moet zijn van diploma-erkenning.
D66	D66 wil gebruik maken van de Euregionale arbeidsmarkt en moedigt bedrijven dan ook aan om over de grenzen heen te kijken om vacatures in te vullen. D66 wil knelpunten bij grensoverschrijdend werken, wonen, studeren en ondernemen oplossen en meer bekendheid geven aan instanties die hierbij kunnen helpen. Daarnaast moet bij de Limburgse GrensInfoPunten en de servicepunten van Grensarbeid/SGA meer ingezet worden op het informeren over en bieden van grensoverschrijdende kansen op het gebied van onderwijs, begeleiding, training en arbeid.
Groen Links	GroenLinks wil ook de lokale economie provinciebreed ondersteunen, zodat mensen dichterbij huis kunnen werken: dat is beter voor de thuissituatie, helpt bij het voorkomen van bevolkingskrimp in bepaalde gebieden, het levert een vermindering van de woon-werkmobiliteit op en is derhalve beter voor het milieu. Kleinschalige bedrijvigheid aan huis moet mogelijk zijn. Een blijvende provinciale opgave is het wegnemen van juridische en praktische belemmeringen voor grensoverschrijdende arbeid. Daarvoor dient Limburg te lobbyen in Den Haag, Duitsland en België, maar ook een voortrekkersrol te nemen in grensoverschrijdende overleggen met verschillende partners.
Omzien!	Limburg is een grensprovincie, een substantieel deel van de mensen werkt over de grens en vice versa. Om ervoor te zorgen dat deze grenswerkers probleemloos hun werk kunnen blijven doen is het noodzakelijk dat er goede Europese afspraken worden gemaakt.
PvdA	Betere afstemming tussen opleidingen en de arbeidsmarkt verdient stimulering, ook in Euregionaal perspectief. Barrières op het gebied van sociale zekerheid, zorg en pensioenvoorziening voor wie over de grens werken, ondernemen, leren of wonen, moeten worden weggenomen. Daarbij is voor burgers, bedrijven en de arbeidsmarkt ook vlot Euregionaal openbaar vervoer onmisbaar. Barrières slechten: neem barrières weg voor sociale zekerheid, zorg en pensioenvoorziening voor wie over de grens werken, ondernemen, leren of wonen.
PVV	Onze arbeidsmarkt is niet geholpen met hoogopgeleide (vaak buitenlandse) studenten, die hier hun onderzoek verrichten op onze kosten en dan weer terugkeren naar hun geboorteland. De PVV wil gelijke kansen voor iedereen op de arbeidsmarkt.
SP	We ondersteunen werknemers die aan de ene kant van de grens wonen en aan de andere kant werken met informatie en advies door middel van grensinformatiepunten. We zetten in op internationale diploma-erkenning. Vaak zien we dat werken over de grens (België-Nederland-Duitsland) en studeren in een ander land bemoeilijkt wordt doordat elkaars diploma's en certificaten niet aansluiten of niet erkend worden door scholingsinstituten. We dringen bij de euregionale partners en het kabinet aan tot actie en nemen hierin het voortouw.
VVD	Streven naar harmonisatie van wetgeving op het gebied van fiscaliteit en sociale zekerheid opdat er zo min mogelijk barrières zijn voor grensarbeid.

c. Onderwijs & buurtalen

Bij dit thema worden vooral kennis en onderwijs in buurtalen genoemd, alsook het belang van diploma-erkenning en het lopen van stage aan de andere kant van de grens. Ook wordt samenwerking in het hoger onderwijs en onderzoek bepleit. Grensoverschrijdende samenwerking in met name het technisch onderwijs voor het behoud daarvan in Limburg wordt nergens genoemd. Dit onderwijs staat onder druk vanwege de bevolkingsdaling en vergrijzing, waardoor de leerlingenaantallen dalen en het voortbestaan van deze relatief 'dure' vorm van onderwijs onder druk komt te staan. Acht van de twintig deelnemende partijen besteden aandacht aan het onderwijs.

50 plus	Zorgen voor goed toegankelijk basis- en middelbaar onderwijs ook voor de kinderen van kleine kernen en stimuleren van de Franse en Duitse taal.
CDA	De Limburgse economie is nauw verbonden met onze buurlanden. Dat betekent dat Limburgse bedrijven hun producten en diensten kunnen verkopen en personeel kunnen werven in België en Duitsland. Anderzijds kunnen Limburgse werkzoekenden ook een baan vinden bij Belgische en Duitse bedrijven. Toch is dat geen makkelijke stap om te zetten. Dat ligt aan verschillen in taal en in regelgeving over belastingen, pensioen en sociale zekerheid. Vaak weerhoudt dit mensen om over de grens te gaan werken, terwijl wij deze mensen hard nodig hebben. Daarom moet de Provincie uitwisselingen en stageplekken voor studenten in de Euregio blijven stimuleren en moet er meer aandacht komen voor de buurtalen Duits en Frans. De Provincie moet verder de samenwerking tussen euregionale kennisinstituten stimuleren.
Christen Unie	De euregionale arbeidsmarkt biedt kansen, ook voor jongeren. In het onderwijs moet aandacht zijn voor het Duits en Frans, internationale stages en opleidingen in het buitenland moeten gestimuleerd worden. Stimuleren van samenwerking over de grenzen, de provincie moet zich inspannen om knelpunten daarbij weg te nemen. Hierbij gaat het ook over studenten in met name het mbo en hbo die zich tijdens hun opleiding moeten kunnen oriënteren op het werken over de grens. Stimuleren en ondersteunen van buurtaalprojecten, uitwisseling en stages tussen scholen in de buurlanden. Projecten die het werken over de grens eenvoudiger maken moeten worden gestimuleerd, waaronder dat sprake moet zijn van diploma-erkenning.
D66	Daarnaast gaan we samen met de Stadsregio Parkstad in gesprek met Städtereion Aachen en de Stadt Aachen om te bespreken op welke manier wij kunnen bijdragen aan de woningbouwopgave gerelateerd aan de campusontwikkeling van de Rheinisch-Westfälische Technische hogeschool.
VVD	We zetten ons in voor de vitaliteit van de Limburgse taal. De bijzondere ligging van onze provincie maakt dat we er in Den Haag op aandringen om ook grenstaalonderwijs zoals Duits en Frans een volwaardige plek te geven in het curriculum. Internationale studenten zijn welkom in Limburg. We stimuleren afspraken tussen gemeenten en onderwijsinstellingen om deze studenten een goede plek te geven en toegankelijke taal- en cultuurlessen. Talent dat we zo vasthouden maakt ons sterker.
PvdA	Krachtig inzetten op grensoverschrijdende samenwerking in het onderwijs, betere toegankelijkheid van elkaars cultureel erfgoed en hedendaagse cultuur, sport, en toerisme op maat, maken de Euregio en dus Limburg sterker en aantrekkelijker. Kennisontwikkeling: steun 'Working on Europe': voor burgers relevante kennisontwikkeling over de toekomst van Europa, samen met de universiteit,

	de stad Maastricht, en Euregionale kennispartners. En realisatie van de Einstein Telescope binnen de Euregio Maas Rijn. Kansen benutten: zet in op grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van onderwijs, cultuur, sport, en toerisme.
SP	We stimuleren concrete grensoverschrijdende projecten waaronder het spreken van de taal van onze Duitse en Belgische burens. We zetten in op internationale diploma-erkenning. Vaak zien we dat werken over de grens (België-Nederland-Duitsland) en studeren in een ander land bemoeilijkt wordt doordat elkaars diploma's en certificaten niet aansluiten of niet erkend worden door scholingsinstituten. We dringen bij de euregionale partners en het kabinet aan tot actie en nemen hierin het voortouw.
Lokaal Limburg	Gezien de ligging van Limburg in Europa is samenwerking met onze burens belangrijk. Scholing in de Duitse en Franse taal vormt hierop een positieve toevoeging.

d. Culturele samenwerking met de burens

Cultuur wordt weinig genoemd in de programma's van de politieke partijen. Slechts vier van de twintig deelnemende partijen aan de provinciale verkiezingen benoemen de grensoverschrijdende potentie van cultuur. Er is derhalve weinig aandacht voor de mogelijkheden, die op cultureel gebied geboden worden tot grensoverschrijdende contacten en de invloed daarvan op de doorontwikkeling van de Euregio's. Cultuur kan een aanjaagfactor zijn voor grensoverschrijdende initiatieven op het gebied van economie, technologie, kennisontwikkeling en bestuurlijke samenwerking. In de meeste partijprogramma's een blinde vlek.

D66	De ligging van Limburg in de Euregio Maas-Rijn en de Euregio Rijn-Maas Noord biedt kansen voor een breed Euregionaal cultuuraanbod. D66 zet daarom in op een betere grensoverschrijdende samenwerking.
GroenLinks	Cultuur is een belangrijk middel in de Euregio. Het zorgt voor extra toerisme en grensoverstijgende samenwerking. Kijk naar festivals zoals Schrittmacher waarbij een goede samenwerking is met de stad Aken in de Euregio. Cultuur is behalve vermaak belangrijk voor de euregio, het ontwikkelen van talent en het zorgt voor werkgelegenheid in Limburg. We stimuleren alle vormen van cultuur en zien het als een belangrijk deel van de ontwikkeling van onze jonge inwoners in de provincie. Behalve de traditionele volkscultuur, is het ook belangrijk dat cultuur een belangrijk product is in de Euregio en er op provinciaal niveau aandacht is voor kunstvormen die momenteel erg populair zijn. GroenLinks gaat niet bezuinigen op cultuur. We zien het als iets met een positief effect op de gezondheid van onze inwoners, een belangrijke inkomstenbron en daarnaast zorgt het voor extra toerisme vanuit zowel Nederland als de Euregio en daarbuiten. De provincie maakt vaart met het realiseren van de laatste fase van de verbouwing van het Limburgs Museum in Venlo om zo de optimale publieksbeleving te creëren en ook de grote bezoekersstroom uit heel Limburg, Nederland en de Euregio aan te kunnen.
PvdA	We stimuleren Euregionale culturele samenwerking. Krachtig inzetten op grensoverschrijdende samenwerking in het onderwijs, betere toegankelijkheid van elkaars cultureel erfgoed en hedendaagse cultuur, sport, en toerisme op maat, maken de Euregio en dus Limburg sterker en aantrekkelijker. Kansen benutten: zet in op grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van onderwijs, cultuur, sport, en toerisme.

SP	Grensoverschrijdende culturele producties van jonge makers uit theater/toneel, dans en muziek stimuleren we.
----	--

e. Natuur & milieu over de grens

Naast de verkiezingsprogramma's voor de provinciale staten zijn ook de programma's voor de waterschapsverkiezingen geanalyseerd. In de helft van de programma's wordt aandacht besteed aan Natuur & milieu over de grens. Nieuwkomer BBB besteedt veel aandacht aan grensoverschrijdende zaken. Dit in tegenstelling tot Groen Links en de Partij voor de Dieren.

Provinciale verkiezingen	
BBB	<p>We stimuleren ook de samenwerking binnen onze Euregio op het vlak watermanagement enz. Drinkwaterbedrijven dragen bij aan maatregelen die het bufferen van water in de bodem verbeteren.</p> <p>De provincie gaat in gesprek met Duitsland over een extra bijdrage in het kader van grensoverschrijdend grondwaterbeheer als gevolg van de miljarden kuubs water die ze onttrekken om bruinkool te winnen nu de bruinkoolwinning langer doorgaat.</p> <p>We gaan in samenwerking met het Waterschap Limburg en in Euregionaal verband integraal werken aan het voorkomen van wateroverlast. Denk hierbij aan watertoevoer en beheersing vanuit België en Duitsland.</p> <p>De unieke ligging van Limburg, ingebed tussen België en Duitsland, maakt dat we een bijzondere positie innemen. Zo ook in het stikstofdossier, waarbij realistisch haalbare normen en feitelijke waarnemingen de basis moeten zijn voor beleid waarbij gedwongen uitkoop onbespreekbaar is.</p> <p>Natuur en milieu stoppen niet bij de grens. Er komen Europese doelstellingen en samenwerkingen bij het behoud en de verbetering van natuur en milieu. Dit in plaats van bovenwettelijke Nederlandse doelstellingen en eisen. Dit is in onze provincie - grenzend aan Duitsland en België - erg belangrijk en wat BBB Limburg betreft essentieel.</p> <p>Wateroverlast (Maas/Geul/Gulp) voorkomen en schadeafhandeling: Veel van de wateroverlast in Zuid-Limburg werd veroorzaakt door de hevige afstroom uit België en Duitsland.</p> <p>BBB Limburg zal overleg gaan voeren met onze buurlanden over de door hen te treffen maatregelen om deze overlast in de toekomst zo veel als mogelijk te beperken. Mocht dit overleg onvoldoende resultaat opleveren, zullen we ons beraden op aan onze grenzen te treffen extra maatregelen.</p>
CDA	<p>Daarom is een integrale benadering van bescherming langs het hele stroomgebied van de Maas van belang. Limburg moet hierin samenwerken met de aanliggende regio's in Nederland, België en Duitsland. De provincie kan en moet hier samenwerken met gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven. En met de buurprovincies in Nederland, België en Duitsland.</p>
Christen Unie	<p>We pleiten voor een sterker interprovinciaal circulair programma. Koppel voorbeeldbedrijven over provinciegrenzen heen.</p>
D66	<p>Wat D66 betreft zet de provincie er ook in de toekomst op in dat het verbeteren van waterveiligheid leidt tot een versterking van het landschap en de aantrekkelijkheid van de omgeving. D66 ziet gebiedsontwikkelingen zoals Ooijen-Wanssum en het Grensmaasproject als mooie voorbeelden van hoe de provincie kan inzetten op verbetering van waterveiligheid. D66 wil hiervoor data uitwisselen met Wallonië en Duitsland.</p>

Groen Links	GroenLinks spant zich in om de groei van luchthaven Bierset tegen te houden. Eijsden-Margraten en Maastricht worden ondersteund in hun lobby naar Wallonië, Vlaanderen en Den Haag.
Omzien!	Dit betekent dat Omzien! zo veel als mogelijk bewustzijn willen creëren bij de inwoner van Limburg en zal toezien op zowel nationale en internationale controle op (illegale)lozingen van gevaarlijke stoffen. Voor een schone Maas is Limburg erg afhankelijk van het buitenland, Nederland is immers het laatste land waar de Maas doorheen stroomt op weg naar open zee. Dit vraagt dus ook om goede diplomatieke verhoudingen met onze buurlanden.
PvdA	De ontwikkeling en benutting van belangrijke natuurgebieden, en de verbetering van de woon- en leefomgeving kunnen niet ophouden bij de grens. Dat betekent: samen met de buurlanden werken aan duurzaamheid in en van de Euregio. Grensoverschrijdende milieuverontreiniging en de risico's van kerncentrales vlak over de grens moeten effectiever worden aangepakt: onze inzet is dat de onveilige kerncentrale van Tihange zo snel mogelijk dicht moet. De COVID-19 pandemie en de overstromingen van 2021 hebben laten zien dat ook bedreigingen van de volksgezondheid en waterveiligheid in Limburg al gauw grensoverschrijdend zijn. De Euregionale samenwerking moet ook op deze terreinen versterkt worden. Grensoverschrijdend milieu- en risicobeleid: Werk grensoverschrijdend samen aan de ontwikkeling van natuur, leefomgeving, duurzaamheid, en de aanpak van volksgezondheids- en milieurisico's. Zet in op zo snel mogelijke sluiting van de onveilige kerncentrale van Tihange.
SP	Hoogwater en droogte komen steeds vaker voor en daarom gaan we met onze buurlanden een deltaplan maken over hoe nieuwe rampen te voorkomen.
Waterschapsverkiezingen	
Water Natuurlijk	Waterschap Limburg moet internationaal actiever worden. Wij willen bestaande en toekomstige internationale samenwerking ten behoeve van de klimaatrobustheid van de stroomgebieden van Maas en Rijn en hun zijrivieren, waaronder met name de Geul en de Roer, intensiveren. Een snel en betrouwbaar grensoverschrijdend informatiesysteem is noodzakelijk.
Partij Voor Water Veiligheid	Samenwerking is cruciaal voor onze veiligheid. Dat houdt niet op bij onze provinciegrenzen. Onze ligging maakt internationale samenwerking niet alleen mogelijk, maar zelfs noodzakelijk. Wij zullen bepaalde uitdagingen bi- of multilateraal aan moeten pakken. Samenwerken geldt ook voor de stroomafwaarts gelegen gebieden, want we moeten eventuele problemen niet eenvoudig verplaatsen naar een ander deel van het land. Deze samenwerking dient echter wel gebaseerd te zijn op gelijkwaardigheid en oplossingen dienen voor alle partijen tevredenstellend en werkbaar te zijn. Het kan niet zo zijn dat Limburg het afvoerputje van België, Frankrijk en Duitsland wordt en het overstromingsbassin vormt om de lager gelegen landsdelen te beschermen.
Waterbelang	Inzetten op versterken van de internationale samenwerking. Zowel voor het tegengaan van wateroverlast, als voor de bestrijding van droogte en het behalen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) willen we meer internationale afstemming over het kwaliteitsbeheer van het binnenkomend water. De eigen kennis en expertise delen met de landen om ons heen. We versterken de grensoverschrijdende samenwerking met buitenlandse partners in België en Duitsland om de waterkwaliteit te verbeteren.

AWP	Afstemmen met het watersysteem 'over de grens'. Denk aan meten waterstanden, elkaar tijdig informeren, waterberging over de grens en andere maatregelen. Bestuurlijk anticiperen op stopzetten bruinkoolwinning in Duitsland.
-----	---

f. Veilige grenzen

Het thema 'veilige grenzen' krijgt slechts in vijf programma's aandacht. Het zijn vooral de nieuwe partijen en de VVD c.q. PVV die dit thema programmeren. Samenwerking over de grens wordt vaak genoemd als oplossing voor de problemen.

BBB	We stimuleren ook de samenwerking binnen onze Euregio op het vlak van onder andere gezondheidszorg, veiligheid, watermanagement en vervoer/mobiliteit.
BVNL Limburg	We hebben te maken met ondermijning en plofkraken die vanuit Nederland over de grens worden uitgevoerd. We zetten de samenwerking met alle Limburgse gemeenten voort om dit gezamenlijk aan.
Jezus Leeft	Samenwerken met overheidsinstanties van onze buurlanden op het gebied van veiligheid, grensbewaking en bestrijding van misdaad en het weren van uitgeprocedeerde en uitgezette asielzoekers.
PVV	Een belangrijke maatschappelijke ontwrichting dreigt door de toenemende ondermijning door criminele organisaties. Juist onze grensligging maakt ons extra kwetsbaar voor deze vormen van criminaliteit. Intensivering van grensoverschrijdende aanpak van criminaliteit door betere internationale samenwerking.
VVD	Landelijk wordt bij de verdeling van middelen voor veiligheid en politie, te weinig rekening gehouden met de grotere problematiek in de grensstreek. We spannen ons in om deze scheve verdeling in Den Haag op de agenda te krijgen.